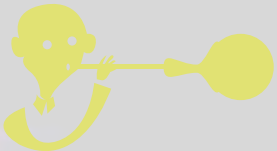

Lykketreff

Om de gode møtene i Den kulturelle skolesekken

ABM
SKRIFT

#39

Den kulturelle skolesekken – et lykketreff!

Den kulturelle skolesekken skal bidra til at elever i grunnskolen får møte profesjonell kunst og kultur av alle slag. Det er satsingen i et nøtteskall. Alle kunst- og kulturuttrykk er med, og alle de 619 000 grunnskoleelevene i hele landet deltar, uavhengig av hvilken skole de går på eller hvor de bor. Det blir mange lykketreff!

Den kulturelle skolesekken begynte som en idé i Sandefjord kommune. Ideen ble fanget opp av regjeringsapparatet, og utviklet seg til en satsing som er blitt beskrevet som en av de største kultursatsingene i Norge. Det er kanskje et historisk lykketreff.

I dette heftet får du møte noen av de erfaringene som er gjort i løpet av den tiden denne satsingen har vært landsomfattende. Du kan lese om prosjekter der elever arbeider med glasskunst, står på scenen med profesjonelle musikere, møter magien i klasserommet, leter etter insekter på museet,

eller oppdager stjernehimmelen i et plasttelt i en gymsal.

Gjennom artikler og intervju reflekteres det over lærerens og kunstnerens roller i Den kulturelle skolesekken, og over hvordan den kulturelle skolesekken kan bidra til både læring for elevene, utvikling av skolen og styrking av det lokale kulturlivet.

Sandefjord kommune begynte med kulturell skolesekk for 10 år siden. De eldste elevene har fått kunst- og kulturmøter jevnlig i hele sin skoletid. Noen av disse elevene har skrevet om sine erfaringer og sine tanker. Dette er vik-

tige bidrag og førstehånds beretninger som vi har fått bruke i dette heftet. Sannelig et lykketreff!

Takk til alle som har bidratt med ideer, tanker og innspill til heftet, og takk til alle som gjennom skrift og bilder har greid å få fram mangfoldet i Den kulturelle skolesekken!

JON BIRGER ØSTBY
DIREKTØR

RANDI ERTESVÅG
AVDELINGS-DIREKTØR

ASTRID HOLEN
SEKRETARIATSLEDER FOR
DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN

Innhold

Forord	2
Stjerner i auga AV JOHN ROALD PETTERSEN	4
Glede av glass AV ANKI GERHARDBSEN	6
Opplevelseslæring AV SIGNY IRENE KARLSEN	9
Den kulturelle skolesekken og skoleutvikling AV SARA BIRGITTE ØFSTI NESJE OG LIV KLAKEGG	13
Den kulturelle skolesekken – motoren i kulturutviklingen i kommunene AV KIRSTEN MELLEMSÆTHER	18
Møte med magiske tradisjoner AV MARIT BENDZ	20
Frie fraspark med 250 elever AV MARIT C. ANDERSSEN OG ASTRID HOLEN	26
Kunstner og pedagog AV INGUNN BLAUFELDT CHRISTIANSEN	30
Jakten på skadedyr AV ASTRID HOLEN	34
En scene full av stjerner AV GURO ISTAD	36
Sprakende «Fargelys» AV MARIE AUBERT	38
Milepæler AV ASTRID HOLEN	42
Fakta om Den kulturelle skolesekken	48
<i>Spredt over hele heftet: 10 år med Den kulturelle skolesekken. Elever i 10. klasse i Sandefjord kommune skriver refleksjoner om sine erfaringer.</i>	

ABM-UTVIKLING
POSTBOKS 8145 DEP
N-0033 OSLO
ABM-SKRIFT NR. 39

TELEFON: 23 11 75 00
TELEFAKS: 23 11 75 01
POST@ABM-UTVIKLING.NO
WWW.ABM-UTVIKLING.NO
FORSIDEFOTO: JEANETTE LANDFALD
DESIGN: WWW.MELKEVEIEN.NO
TRYKK: ROLF OTTESEN AS
OPPLAG: 6000
ISBN 82-8105-050-0
ABM-UTVIKLING 2007

Stjerner i auga

TEKST OG FOTO: JOHN ROALD PETERSEN

«Åååhh!» «Stilig!»

Det går eit sus gjennom gruppa av femte- og sjetteklassingar i det Torbjørn Urke lar stjernehim-melen lyse opp.

Ute er det lite stjerner å sjå denne morgonen. Det er ein grå og hustring vinterdag på Romsdalskysten. Men elevane ved Malme skule har fått besøk frå Den kulturelle skulesekken. «Planetariet» står det på programmet, og det skal handle om stjernehim-melen.

Inne i gymsalen er det reist ein stor iglo i plast. Vi må krype inn gjennom ein mørk tunnel for å kome inn, og med latter og knis finn vi oss sitte-plassar inne i halvmørket. Det er alltid like spanande å sitte tett saman i eit mørkt rom! Men knisinga og summinga stilnar i det stjernehim-melen gradvis veks fram over oss. Alle fjes vender seg oppover.

«Åååhh, sjå!» «Så fint!»

Torbjørn peikar og fortel. Han viser oss ei raudaktig stjerne, og fortel at fargen er eit teikn på at den snart vil slokne. Skjønt snart og snart - om 50-60 millionar år! Han peikar på ei grøn stjerne som er «nyfødt». Det vil seie for 10-12 millionar år sidan... Tidsperspektiva på stjernehim-melen er litt annleis enn elles.

Saman med elevane finn han fram til Karls-

vogna. Han viser at den femte og sjette stjerna i Karlsvogna peiker mot Nordstjerna. Han fortel om vandrestjerner og om stjerner som er ufattelege 20 000 lysår borte.

«Men», spør Torbjørn, «står stjernene stille på himmelen? Står jorda stille?»

«Nei ...»

Og plutselig: «Sjå no då!» «Åååhh!»

Torbjørn får heile stjernehim-melen til å røre på seg, akkurat slik vi kan sjå det på den ordentlige himmelen om vi er tålmodige.

Han fortel om dei gamle grekarane som såg på stjernehim-melen og fann ut det var bilde der. Ei jomfru, ein vær, ein skorpion. Og vips – så har Torbjørn skrudd på apparatet sitt, og vi kan sjå alle stjernebilda heilt tydelege. «Åååhh!» «Der er tvillingane, eg er tvilling!»

Torbjørn har vore i Kautokeino også. Der var han ute og såg på stjernene saman med ein same. Og han såg heilt andre bilete på himmelen. Torbjørn skrur på apparatet sitt, og plutselig ser vi ein stor elgokse. Eller er det ein rein? Samane kallar den Sarvvis. Vi ser jegeren som jaktar på den, vi ser våpen, og ei gamal kone med to hundar.

– Er det verkeleg slik, på den ordentlige him-melen? spør ein elev.

«ÅÅÅHH, SJÅ!» «SÅ FINT!». Elevar frå Malme skule i Romsdal.

– Ja visst! seier Torbjørn. De må gå ut og sjå ein kveld. Gå til ein stad utan gatelys, ein klår kveld, så skal de få sjå!

Elevane er fascinerte. Dei kikkar og kikkar. Dei peikar og småpratar.

Dei har stjerner over seg – og stjerner i auga.

Eg tenkjer: Dette må vel vere akkurat det Den kulturelle skulesekken skal og vil; gje elevane stjerner i auga?

Eg har sett mange med stjerner i auga dei siste par åra. Som forfattar har eg vore så heldig å få reise rundt på Vestlandet med «Anna 1900» – ei førestilling om korleis det var å vere barn for hundre år sidan. Vi har vore to aktørar på scena, skodespelar Nina Elisabeth Bøe og eg. Vi har spelt for 1.–4.klassingar, og førestillinga er bygt opp slik at forfattaren i periodar sit heilt stille, medan Nina er i aktivitet som tiaringen Anna. I desse sekvensane har eg hatt god tid til å studere publikum. Som regel sit de yngste lengst framme,

berre eit par meter unna meg og scena.

Og eg har sett stjerner! Eg har sett store, strålende auge på seks-, sju- og åtteåringane, som med ope munn og full konsentrasjon lever seg inn i livet til Anna. Eg har sett undring. Eg har sett glede. Eg har sett små menneske som er så engasjerte at heile kroppen er må røre på seg.

Det er fint, og det er like morosamt kvar gong å sjå.

Eg har av og til tenkt at desse auga og desse fjesa skulle dei ha sett, dei som organiserar, løyver pengar og tar avgjersler om Den kulturelle skulesekken.

Om nokre av dei, nokon gong, er i tvil om verdien av dette tiltaket, då skal dei vere med på ei slik førestilling. Dei skal finne seg plass heilt framme, med ryggen til scena og ansiktet mot publikum på første rad.

For det er der dei kan sjå stjernene.

Og eg trur eg veit kva dei vil tenkje etterpå.

Glede av glass

TEKST OG FOTO: ANKI GERHARDSEN

Artig! Kjempeartig! Det er de to ordene som best oppsummerer femteklasses møte med kunstprosjektet «Transparent Realisme» i Svolvær.

– Tenk at det går an å lage så mye rart av glass!

Lene Hansen (10) bøyer seg over en kopi av tannpastatube og sukker imponert.

Rundt henne står det hoder av glass, bukser av glass, kopier av

Skal det være meg?

cola-flasker, en glassveske, og et akvarium, formet som en liten hund.

– Ja, og vet dere egentlig hva glass er laget av?

Det er glasskunstneren Kari Malmberg fra Henningsvær som spør. Hun er hentet inn til Nordnorsk Kunstnersenter for å geleide skoleelever gjennom utstillingen «Transparent realisme», og akkurat i dag er det femte klasse fra Svolvær barne- og ungdomsskole som er på besøk. Hendene spretter i været:

- Glass er laget av leire!
- Av flammer!
- Keramikk!
- Sand!

Kari nikker:

– Glass er laget av smeltet sand. Kom og se her! Elevene samler seg rundt en gruppe hoder av

Edvart Gunnarsen (t.v.) og Amir Habibi har oppdaget Benjamin Slotterøy sitt annerledes akvarium.

Ned Cantrell har kopiert dagligdagse objekter. Kari Malmberg forteller Lena Hansen (t.v.) og Sondre Hauvik hvordan det har gått til.

glass, og så begynner en lang samtale om hva hodene kanskje måtte snakke om, hvem som er med og hvem som er utestengt, og hva kunstneren kanskje måtte ha tenkt på da hodene ble til.

- Jeg tror han har laget aliens.
- Og jeg tror de snakker om at de savner en kropp.
- De to med gullhoder er tvillinger.

I løpet av høsten 2006 har Kari fulgt nærmere 500 skolebarn gjennom «Transparent realisme», og beskriver det som en stor glede.

- Det her er utrolig artig og lærerikt for meg.
- Jeg blir så inspirert av å være med, og jeg ser hvor viktig det er at kunstnere får videreføre sin kompetanse til barna.

Og Kari har skjønt hva som skal til for å vekke engasjement og interesse. Barn vil ikke bare se. De

også se det hele utstilt etterpå.

vil også snakke, de vil høre, og de vil framfor alt gjøre.

Nå deler hun ut ark og blyanter.

– Skal vi begynne med å tegne hverandre? Uten at noen får lov til å se på arket!

Lyden av blyanter og dyp konsentrasjon fyller rommet. Lærer Brit Bremnes lister seg rundt og titter.

– Før var det bare vi lærerne som tok elevene med på en liten runde, hvisker Brit for ikke å forstyrre.

– Med en kunstner som trekker elevene med, blir det straks noe helt annet.

Etter noen minutter ligger 17 portretter utover gulvet. Noen har nesa i øynene. Noen har fått halshen over ørene, og på noen vokser det hår ut av øynene. Det er mange som ler høyt.

– Se på den her da!

– Skal det liksom være meg?

Så bra!

Kari tar med seg halvparten av portrettene og tegnerne opp i andre etasje. Der står et langbord dekket med glassfliser og gravérpenner. Det brer seg en forventningsfull summing i rommet.

– Skal vi få prøve...?

– Oi! Se!

Det har gått et lite kvarter, og Lene Hansen bøyer seg overrasket over glassflisen sin. Fingrene følger konturene av et smilende ansikt.

– Så fint!

Det er Lene selv som nettopp har laget et lite kunstverk, og nå skal det stilles ut på kunstnersenteret – i hvert fall for en liten stund. 17 portretter i glass får plass langs veggen og Lene beundrer resultatet sammen med klassekameratene sine.

– Jeg trodde det skulle være kjempevanskelig, men det var det ikke. Det var bare kjempegøy.

Opplevelseslæring

AV SIGNY IRENE KARLSEN

– Når skolesiden og kunstsiden blir satt opp mot hverandre i diskusjoner rundt Den kulturelle skolesekken, framstår skolen som veldig opptatt av læreplanen, mens kunst- og kulturfeltet synes å ha sterke fordommer mot læringsaspektet. Kunstverket skal gi en egen opplevelse som ikke skal forstyrres eller styres, som har sin egen verdi.

Merethe Frøyland er entusiastisk geolog og dr.scient. innen realfagdidaktikk. Hun har nylig vært med på å etablere et studium innenfor museumsformidling på høyskolen i Oslo og vært leder i referansegruppen for Den kulturelle skolesekken siden 2003. I spennet mellom skolens fokus på læreplanen og kultursektorens opptatthet av kunstens

autonomi skal DKS finne en plass som tar begge sektorenes, og ikke minst elevenes behov på alvor. Frøyland mener at begge sider bør utnytte denne muligheten til å granske seg selv og sine oppfatninger. – Når ulike kulturer tvinges til å samarbeide, kan det gi det opphav til diskusjoner som har potensial til å gi partene større selvinnsikt og dermed også bringe fagene et skritt videre, sier hun.

– Kunst og kultur handler vel om opplevelse, mens skolen handler om læring?

– Det er en alminnelig oppfatning, men dersom man tenker gjennom det, er det åpenbart at det i enhver opplevelse er et læringsaspekt, og at det i læring også ligger opplevelser.

Når jeg tenker tilbake på min egen oppvekst, og de gangene jeg virkelig har hatt en sterk opplevelse, er det ofte knyttet til noe jeg har lært. Da jeg plutselig så noen sammenhenger, eller opplevde noe nytt. På en ekskursjon med skolen var det en lærer som fortalte meg om hvordan landskapet var blitt til; at jeg kunne lese omgivelsene, lese noen proses-

ser som var mange tusen år gamle, bare ved å se på naturen. Det var en så gedigen aha-opplevelse for meg at jeg valgte geologi som fag senere. Det var en opplevelse, men også helt klart læring.

– *Ligger det en innebygd konflikt mellom kunst- og skolesiden i DKS?*

– Ikke egentlig. Dagens læringssyn omfatter i stor grad opplevelse. De som kan mye om læring, sier at eleven må være aktiv, og at et ensidig fokus på eksamen ikke er bra. God læring skjer når man er engasjert. Dette er skolen veldig opptatt av.

Når vi snakker om den kulturelle skolesekken, og folk fra skolesiden og kunstsiden blir satt opp mot hverandre, blir skolesiden imidlertid veldig opptatt av læreplanen. Mange har en mer eller mindre ubevisst holdning om at læring egentlig skal være litt kjedelig.

– *Betyr det at skolesektoren har et for snevert læringssyn?*

– Ja, men det har vi alle! Ikke bare skolen. I kunst- og kulturfeltet snakkes det nesten bare om opplevelse og *aldri* om læring.

Synet på læring er veldig sterkt knyttet til kunnskapssyn. Dersom du har et åpent kunnskapssyn, vil det også reflektere et åpent læringssyn. Og har du et snevert kunnskapssyn vil du også automatisk ha et snevert læringssyn. Vi kommer alle fra en tradisjon hvor faktakunnskap er definisjonen på kunnskap. Det er det vi er blitt målt på, og det er det vi har blitt gitt god eller dårlig karakter på. Dette har vært veldig typisk for naturvitenskapen, men det gjenspeiles i alle fag. Og det er kanskje derfor noen i kunstfagene har så store problemer med å snakke

om kunnskap og læring. Fordi de tar utgangspunkt i vårt felles snevre kunnskapssyn og dermed læringssyn.

– *Men det fins vel eksempler på det motsatte i begge sektorer?*

– Det er mange som har et utvidet syn på læring og kunnskap, og klarer å få til en spennende prosess, der den kulturelle skolesekken er en naturlig del. Men når man kommer i diskusjoner, ser man fordommene man har om hverandre. Kultursida tror at skolen bare er opptatt av fakta, og skolen tror at kunstsida bare snakker om følelser. Jeg tror det er disse fordommene som skaper konfliktene. Så på en måte er det en skinnuenighet. Man er egentlig enige, men snakker forbi hverandre fordi man har litt ulikt språk.

– *Blir det da en konflikt om hvem som skal legge premissene for innholdet i skolesiden?*

– Kultursiden vil kanskje ikke at skolen skal få for stor makt over innholdet i skolesekken, fordi de er redd for at det skal bli så pedagogisk. Dette er en holdning som jeg ofte møter i kunst- og kulturfeltet. Og da lurer jeg på hva slags fordommer og holdninger vi har i forhold til pedagogikken. Det er greit nok at det er utført mye dårlig pedagogikk, men da er det dårlig håndverk. Man kan jo ikke dømme et helt fag ut i fra personer som ikke kan det skikkelig.

– *Så «pedagogisk» blir oppfattet som et negativt ord i kultursektoren?*

– Ja, kanskje fordi det ikke skal være noe konkret mål med kunstopplevelsen. Det som skjer i møtet med kunsten kan være litt uforutsigbart. Derfor er

det litt skummelt å si at det skal føre til læring, for hva hvis det ikke gjør det, er det da mislykket?

Men dette bunner i fordommer. At de to sidene kjenner hverandre for dårlig. Heldigvis er dette i ferd med å endre seg, nettopp på grunn av DKS. Man er blitt nødt til å samarbeide. Og jeg tror at den store utfordringen er å skape mange, mange arenaer der de to partene snakker sammen, blir kjent med hverandre og får et felles språk.

– *Så mye av dette handler om at for eksempel skolen ikke forstår kunstfeltets språk?*

– Tradisjonelt har kunstfeltet vært for en snever gruppe. Gjennom DKS, er det et ønske om at et mye bredere publikum får tilgang til noe som har vært forbeholdt de få. Men hvis det virkelig er dette vi ønsker, nytter det ikke å komme med det samme språket, og de samme holdningene og måtene å uttrykke seg på og bare tilby det til mange flere. Du må klare å kommunisere med de andre, de som tidligere ikke har fått tilgang. Kunstneren må forholde seg til skolen og eleven.

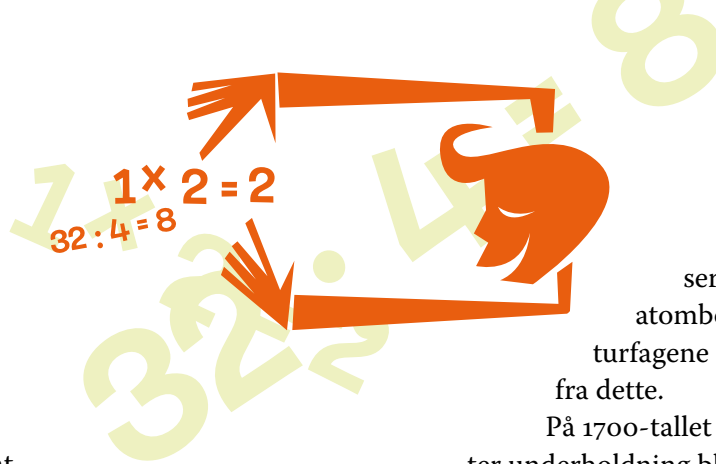
Jeg tror ikke det er så skummelt for en kunstner å bli kjent med skolen. Hvordan hverdagen er, hvordan

de ulike klassetrinn opererer. Hva læreplanen sier. Og samtidig være så trygg i sitt fagfelt at dette blir inspirerende. Men samtidig må kunstneren selv være premissleverandør for innholdet. Og det skal skolen respektere. For da er det et likeverdig forhold. Jeg tror at når kunst og kultursiden kjenner skolen godt og tar læreren og eleven sine behov på alvor blir Den kulturelle skolesekken en kjempesuksess.

– *Hvilken plass kan DKS ha i arbeidet med skolens læreplaner?*

– De nye læreplanene i Kunnskapsløftet er spennende. Elevene skal ikke bare ha vært borti og ha hørt om, de skal kunne noe. Læreren må være i stand til å formidle stoffet slik at elevene forstår det. Dette krever mye kunnskap, og DKS kan bidra med en kompetanse som skolen mangler. Det unike med DKS er at den rommer fagfolk som har opparbeidet seg en dyp forståelse. De kan belyse faget, enten det

er kunst eller geologi, fra mange forskjellige og nye vinkler.

– *Men da trenger man kanskje en vitenskapelig skolesekk også?*

– Jo, men jeg tenker at DKS allerede har rom for naturfagene. Og da kommer vi tilbake til hvilket kunnskapssyn vi har. Jeg tror at det å se naturfagene i forhold til en kunst- og kultursatsing som DKS vil tilføre naturfagene en helt annen og nødvendig dimensjon, nemlig at de kunnskapene vi har i disse fagene er skapt av mennesker. Det er ingen sannheter som fins der ute uavhengig av oss. Å prøve å systematisere og lage et uttrykk av det du ser, av den fysiske verden, menneskene, relasjonene, samfunnet, det er vitenskap. Og det er jo det kunst også er. Både kunsten og kulturen og naturvitenskapen er menneskets måte å forstå, og uttrykke sin forståelse av verden. Jostein Gaarder sier det så fint: Mennesket er universets øye som ser seg selv.

– *Så du skiller ikke mellom naturfagene og de estetiske fagene?*

– Det skillet er jo historisk. På et tidspunkt ble det et skille mellom kunst og naturfag som ble større og større til de kom i konflikt i forhold til hverandre. Det er det nok mange årsaker til. Blant annet kan det skyldes at naturfagene ble så praktiske. De rommet en del løsninger som gjorde hverdagen vår litt enklere. Derfor ble de overtatt av ingeniører som produserte, det ble butikk av det og økonomi, og dermed ble de trivialisert. I tillegg ble

de brukt til å produsere grusomme ting, som atombomber. Kunst- og kulturfagene ønsket å distansere seg fra dette.

På 1700-tallet var fysikkeksperimentene underholdning blant sosieteten på lik linje med konserter. Det var en fascinerende opplevelse og ferdig med det. Men med en gang det ble nyttig, med en gang vi kunne bruke det, kom det en annen dimensjon til. Dermed fikk vitenskapen en helt annen posisjon, og denne nyttigheten har fulgt fagene og lærerstanden fram til i dag.

– *Kan Den kulturelle skolesekken være opplevelsesaspektet til alt man lærer på skolen?*

– Ja, for alle fag inneholder aspekt av opplevelse og kunnskap. En matematiker opplever matematikken som estetisk. Et kunstoffag inneholder også flere aspekter: en estetisk nytelse, en opplevelse, et håndverk og kunnskaper om folk som har utøvd det før. Kunstfagene har tradisjonelt bare handlet om opplevelsen og den estetiske dimensjonen, mens naturfagene har konsentrert seg om faktakunnskapene. Hvorfor har en ikke gitt rom for alle nyansene i alle fagene?

Kunstuttrykkene rommer en annen måte å formulere seg på enn skrift- eller snakkespråket vårt som vi er så vant til. En kommunikasjon som veldig mange generasjoner har gått glipp av. Jeg tror at det å kunne uttrykke seg på mange forskjellige måter er viktig. Det er med på å nyansere alle fagene.

Den kulturelle skolesekken som skoleutvikling – erfaringer fra et prosjekt i Oslo

AV SARA BIRGITTE ØFSTI NESJE OG LIV KLAKEGG DAHLIN

I november 2005 deltok 10 skoler i Oslo kommune i et skoleutviklingsprosjekt om skolenes bruk av Den kulturelle skolesekken. Prosjektet er initiert av Den kulturelle skolesekken i Oslo og Høgskolen i Oslo, Avdeling for estetiske fag.

Et av målene for Den kulturelle skolesekken er at den skal medvirke til å utvikle en helhetlig innlemmelse av kunstneriske og kulturelle uttrykk i realiseringen av skolens læringsmål. Oslo kommune og Høgskolen i Oslo ønsket å se nærmere på hva som gjør at noen skoler lykkes bedre i arbeidet med å utvikle en slik helhetlig innlemmelse, og hvorfor. Det ble utgangspunktet for dette skoleutviklingsprosjektet.

Intensjonen var å reflektere over de pedagogiske prosessene, og å undersøke hvordan kunst- og kulturprosjekt kan bidra til å utvikle skolen som insti-

tusjon og hvordan slike satsinger kan inngå i den øvrige undervisningen. Mens prosjektet pågikk, fikk derfor skolene veiledning fra Høgskolen i Oslo, avdeling for estetiske fag.

Hver av de deltagende skolene fikk kr 40 000,- til å bestille profesjonelle kunst- og kulturaktiviteter gjennom Den kulturelle skolesekken. Skolene skulle utarbeide et pedagogisk opplegg rundt disse kunst- og kulturaktivitetene. Alle de deltagende skolene hadde en form for fremføring eller utstilling med elevdeltagelse som endelig mål for sine prosjekter.

Erfaringene fra prosjektet, veiledningene, rapporter fra skolene og samlingene ble oppsummert i et notat som danner grunnlaget for denne artikkelen.

MANGE AKTØRER OG MANGE AGENDAER

Aktørene i et slikt prosjekt vil gjerne ha sine egne siktemål med arbeidet. Elevene skal både oppleve og lære. Kunstneren skal ivareta sitt kunstneriske arbeid. De involverte faglærerne er opptatt av elevens faglige utbytte i *sitt fag*. Prosjektleder på skolen

er opptatt av gjennomføringen, mens skolens ledelse skal ivareta skolens rykte og relasjonen til de som sitter på de økonomiske midlene. Og til sist: i dette prosjektet var Oslo kommune og Høgskolen i Oslo blant annet opptatt av at den enkelte skole reflekterte over de pedagogiske mulighetene i sitt prosjekt.

I prosjekter der skole og kunstner hadde god forståelse for et samarbeid mot et felles mål, var aktørenes siktemål like i utgangspunkt, mens for andre vokste denne fellesforståelsen fram gjennom prosessen.

I andre tilfeller har aktørene hatt motstridende interesser. Kunstner og lærere har for eksempel hatt forskjellig utgangspunkt og mål, eller skolen har villet gjennomføre prosjektet uten å ta hensyn til kravet om pedagogisk refleksjon.

KUNST OG KULTUR BIDRAR TIL LÆRING

Prosjektet har vist at kunst og kultur bidrar til læring på flere områder. De skolene som bevisst knyttet prosjektet sitt til skolens faglige målsettinger underveis, fant at mange av læreplanens faglige mål ble nådd i løpet av prosjektperioden.

Når elevene selv bidro, fikk de reell erfaring med og en opplevelse av et kunstverks verdi. Elevene erfarte at bak et sluttproduktet ligger det hardt arbeid i form av planlegging og gjennomføring. Dette kan ha bidratt til å endre elevenes generelle holdninger til kunst.

Møte med kunstnerens håndverk gis elevene et glimt av en arbeidsprosess som krever et mangfold av kunnskap og teknikker. Elevene ble ivrige etter

å tilegne seg disse fordi kunstnerens arbeidsprosess opplevdes som meningsfylt og fordi produktet skulle vises fram.

Prosjektene fikk en stor grad av tverrfaglighet fordi håndverket inneholdt flere fagområder, og elevenes motivasjon for læring økte. De søkte informasjon på egen hånd og var underveis i prosessen opptatt av å skape et produkt med kvalitet. Teoretisk kunnskap ble et reelt behov hos elevene fordi de ønsket et best mulig resultat. De fikk vist en annen side av seg selv enn til vanlig, og fikk på den måten ny og økt selvforståelse. Teoretisk svake elever tok ansvar og så at de selv hadde en betydning i en større helhet. I arbeidet med å skape et produkt erfarte elevene en helhetlig læringsprosess.

REFLEKSJONER SOM GIR SKOLEUTVIKLING

Flere av lærerne i prosjektet trakk fram kravet om refleksjon og bevissthet rundt de pedagogiske prosessene som positive. De opplevde det som viktig at de selv ble bevisste på den læringen elevene fikk gjennom bruk av kunst og kultur. Dette viste seg å være et redskap de kunne ta med seg videre. Dette gjorde det også lettere å legitimere denne formen for undervisning.

Kunst- og kulturprosjekt kan brukes som en del av elevenes læringsprosess innenfor flere områder, og kan virke som en brobygger mellom ulike fag, mellom skole og det virkelige liv, og mellom tradisjonelle teorifag og det estetiske uttrykket. Dette krever at skolene er reflekterte i forhold til hvilke prosesser de ønsker elevene skal gjennom, og er bevisste på hva slags utvikling de ønsker som institusjon.

SUKSESSKRITERIER

Et skoleutviklingsprosjekt fungerer best dersom det har god forankring i skolen som institusjon. Viljen til endring og utvikling er da til stede, samtidig som mange krefter på en skole drar i samme retning. Prosjektene får tverrfaglig bredde og mange lærere involveres. Elevene får en helhetlig opplevelse av kunst og kultur, og det settes inn i en faglig teoretisk sammenheng. Kunst og kultur blir på denne måten en naturlig del av skolens læringsprosesser.

Det er en utfordring for skolene som institusjon å sikre at kunst- og kulturprosjektene blir noe mer enn en engangshendelse. Dette krever en helhetlig forankring i skolen. For å ivareta fokuset på skoleutvikling og de pedagogiske prosessene i prosjektet, må skolen være premissleverandør for samarbeidet.

Samtidig er det viktig å se at skolens behov for stramme strukturer og langsiktige planer ikke alltid stemmer overens med kunstnerens behov for fleksibilitet og kreativ flyt. Det er derfor avgjørende med kjennskap til kunstneren. Forventningene til hverandre må være avklart på forhånd, og man må ha en felles forståelse av prosjektet. Skolen og kunstneren må forstå og kjenne til hverandres virkelighet og arbeidsprosesser.

Kunstneren kan, som utenforstående, tilføre skolene en kompetanse de ikke har selv. I tillegg til å ha en annen måte å jobbe på, tilfører de også et annet perspektiv i skolehverdagen. Elevene møter nye rollemodeller som skiller seg fra dem de møter til vanlig. Kunstneren stiller ofte andre krav til elevene, og

tidvis høyere krav enn det skolen gjør. Kunstnerens arbeidsstil, metoder og formidling ser ut til å engasjere og motivere elevene til å yte mer.

FORANKRING VIKTIGST

I arbeidet med skoleutviklingsprosjekt må skolene finne en balanse mellom prosjekt som er gjennomførbare og realistiske, samtidig som de ivaretar utviklingsperspektivet. Prosjektene må forankres i skolen gjennom synliggjøring i skolens planer og visjoner, samt i det praktiske arbeidet. For å lykkes er pedagogisk bevissthet og refleksjon viktig, både for den enkelte lærer og ledelsen.

Prosjektene må forankres slik at det blir skolen som institusjon som gjennomfører prosjektet, ikke bare noen enkelte lærere. Det må settes av ressurser til slikt arbeid. For læreren bør kunst- og kulturprosjekter oppleves som noe som kommer *i stedet for* annen undervisning – ikke som i dag, hvor det ofte kommer *i tillegg til* undervisningen. For elevene bør det være *en del av* undervisningen.

SARA BIRGITTE ØFSTI NESJE OG LIV KLAKEGG DAHLIN
ER ANSATT VED HØGSKOLEN I OSLO, AVDELING FOR ESTETISKE
FAG. ARTIKKELEN ER FORKORTET OG BEARBEIDET AV MARIANNE
LARSEN

10 år fra Den kulturelle skolesekken!

Helt siden 1.klasse har kultur vært en del av skolen. Hvert eneste år har Den kulturelle skolesekken vært inkludert i skolehverdagen. For mange har den nok vært med på å skape et trivelig klassemiljø, og samtidig gitt innblikk i forskjellige kulturelle sjangere. Alt som skjer, fra utflukter til museer til konserter er arrangert av Den kulturelle skolesekken! Så en stor takk til den fantastiske skolesekken vår!

Men hva er egentlig kultur? Eller, vi kan vel egentlig heller spørre hva er det kultur ikke er? Jeg ville sagt at det er kulturen som holder samfunnet vårt sammen. Kultur er alt! Hadde egentlig verden fungert uten kultur?

Da jeg gikk i 6.klasse fikk vi besøk av Maja Flod. Hun hjalp oss med å lage små keramikkskåler som vi brant hjemme hos henne og glaserte. Samtidig var det en mann der, som drev med sjonglering og diverse sirkusfanterier. Da lærte vi blant annet å sjonglere. Dette husker jeg godt, for det var en artig opplevelse!

Konserter har jeg opplevd mange av opp gjennom skoleårene. Vi har hørt alt fra

flamenco til opera til blues. Er det noe jeg har gledet meg til, så er det konsertene. De pleier alltid å være bra! En bra ting er at det er så utrolig mye forskjellig vi får oppleve. Vi får innblikk i så mange forskjellige musikkarter. Dette vekker kanskje kreativiteten og musikaliteten i mange! Opp gjennom årene har vi også besøkt mange museer. Alt fra kunstmuseet til hvalfangstmuseet. Dette har både vært interessant og lærerikt.

På ungdomsskolen har vi opplevd mye fra Den kulturelle skolesekken. I 8.klasse lagde vi glasshus som skulle representere byen vår. Vi så på Hawaii-Oslo på kino, vi var på et show med Adam, og vi hadde dansekurs. Dette var både morsomt og underholdende. I 9.klasse fulgte vi med en arkitekt rundt i byen hvor vi lærte litt om de forskjellige typene hus og så videre, vi var på kunst- og sjøfartsmuseet, og vi rodde Gaia! Å ro Gaia var en opplevelse jeg aldri kommer til å glemme! I 10.klasse lærte vi om videokunst (VideoVidesVidemus), vi var på «De andres liv» på kino, vi fikk besøk av noen som sang og dramatiserte, og vi fikk besøk av Trond og Hans Jørgen som lærte oss animasjon og generelt om film. Alt dette har vært lærerikt og morsomt å være med på.

Spesielt animasjonsdelen!

I 8.klasse fikk vi besøk av noen fra Telemark som hadde dansekurs. Dette var en ting jeg trodde kom til å bli litt småkjedelig, men som ble utrolig morsomt! Vi lærte blant annet hallingkast og litt annen folkedans. Vi fikk brukt oss selv fysisk, og hadde en veldig morsom time. På dette dansekurset lærte vi om folkedans, og vi danset sammen med en som spilte fele. En artig opplevelse!

Jeg har jo vært med Den kulturelle skolesekken i 10 år nå, og jeg har utrolig mange fine minner og opplevelser fra disse årene! Jeg synes Den kulturelle skolesekken jobber bra for å gjøre skolehverdagen bedre og morsommere, og den viser oss mange forskjellige kulturer og sjangere.

Hva hadde skolen vært uten Den kulturelle skolesekken? Vi får fri fra skoleslitet, og opplever noe vi vanligvis ikke hadde gjort på fritiden. Kulturen vi opplever i skoletiden har gitt oss mye glede, og denne gleden har vi senere brukt til kunnskap.

Selv om vi kanskje ikke tenker på og legger merke til at alt av kultur vi opplever i skoletiden er arrangert av Den kulturelle skolesekken, så er det det! Det er den som får oss ut av de små, varme klasserommene og av stolen, og gir oss en slags frihet i skolen! Så en enorm takk til Den kulturelle skolesekken! Dere gjør skolehverdagen et bedre sted å være!

TRULS TORP KARLSEN, 10. KLASSE
SANDEFJORD

Den kulturelle skolesekken – motor i kulturutviklingen i kommunene

AV KIRSTEN MELLEMSÆTHER

Øynene til tredjeklassingene skinner, sittestillingen endres og blir litt mer frampå. Munnen er halvt åpen. Teaterforestillingen i skolens gymsal engasjerer. Innholdet fenger, skuespillerne er intense og krever all oppmerksomhet. Samtidig i en annen kommune er rockekonserten for ungdomstrinnet akkurat over og applausen har gitt seg. «Kuult» og «steinbra» er kommentarene fra ungdommene. Begge deler er kulturopplevelser midt i skoletida, midt på dagen.

Dette er Den kulturelle skolesekken, og målsettingen er at alle elever i grunnskolen skal oppleve kunst og kultur av høy kvalitet uansett hvor de bor.

Den kulturelle skolesekken blir betegnet som den største kultursatsinga siden kultur ble eget forvaltningsområde i Norge, og det pågår stadig diskusjoner om innholdet, om hvem som er den riktige instans til å organisere, om hvordan det kunstneriske og/eller det pedagogiske skal tilrettelegges og hva som er viktigst. Alle disse diskusjonene tyder på at Den kulturelle skolesekken er viktig, både for dem som produserer kunst, for dem som formidler, og for dem som tar imot.

Den kulturelle skolesekken påvirker og påvirkes av kommunenes arbeid med kultur og kan være en viktig del av kommunens satsing på kultur som næring. Selv om DKS er opprettet som et tiltak for barn og unge er den også en ordning som bidrar til demokratisering av kultur generelt. Dette er en langsiktig satsing som vil danne grunnlag for etablering av et bredt spekter av profesjonelle kunst- og kulturformidlingsmiljøer i distriktene. På grunn av DKS må det produseres mer kunst og kultur. Det er behov for mer teater, mer musikk, flere danseforestillinger osv.

I løpet av det siste tiåret er kultur forsvunnet som eget fagområde i mange kommuner. I andre kommuner er kultur blitt et appendiks til oppvekst-, plan-, utviklings- eller næringsetaten.

Parallelt med nedlegging av kulturetater og fjerning av kulturkompetansen i kommunene har kulturstatsråd Giske lagt fram forslag til kulturlov som sier at kommunene skal sørge for at det finnes både kulturkompetanse og økonomi til kultur i kommunene. Kommunene må selv definere sitt syn på kul-

turkompetanse, og prioritere midler til kultur, men i en liten kommune er det ikke en selvfølge at det finnes politiske, administrativ og folkelig forståelse for kultur som fag- og forvaltningsområde. Ikke alle har hatt nok kulturopplevelser til at kultur er en del av hverdagen, mange ser ikke at kultur er en naturlig del i en strategisk utvikling.

Alle kommuner har et bibliotek som er en kulturarena for formidling til barn og unge.

Alle kommuner har lokale kulturminner som kan være en ressurs i arbeidet med å bygge opp en lokal kulturell skolesekk.

I Hitra kommune har hver grunnkole adoptert et kulturminne i sitt nærområde. Arbeidet med å finne ut og forstå historien foregår i nært samarbeid med Kystmuseet. Alle kommuner har en kirke som også kan være en ressurs i kulturlæringen. Kirkekunst og kirkearkitektur er gode innfallsvinkler til faglig og profesjonell læring. For den lokale kulturretaten bør det være en oppgave å finne og stimulere alle de lokale ressursene, slik at

de blir brukt til beste for barn og ungdom. All kulturkunnskap og kunnskap om stedets identitet kan bidra til utvikling av det enkelte sted som et godt sted å bo og leve.

I denne konteksten vil Den kulturelle skolesekken kunne fungere som korrektiv, rettesnor og

inspirator, fordi alle kommunene må ha et forhold til kulturformidling til barn og unge. Gjennom skolesekken møter kulturarbeidere og skolefolk profesjonelle kunstnere og faginstusjoner i sin hverdag, og i alle møter med nye impulser foregår det en utvikling.

Den kulturelle skolesekken kan være drivkraften i den lokale og regionale kulturutviklingen uansett lovverk og fremtidige forvaltningsreformer.

Den kulturelle skolesekken når alle, er nær og tydelig, og gir opplevelser som gjør at hver enkelt vokser litt inni seg. Den kan bli et bidrag i det å nå det overordnede målet om oppdragelse til gangs menneske. Gjennom Den kulturelle skolesekken blir kommunene bevisste sine egne instusjoner, kulturminner, kirker, festivaler og kulturpersoner. Den kulturelle skolesekken blir dermed et tiltak i utviklingen av Norge som kulturnasjon.

KIRSTEN MELLEMSÆTHER ER KOORDINATOR FOR DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN I SØR-TRØNDELAG FYLKESKOMMUNE. HUN HAR TIDLIGERE VÆRT KULTURSJEF I HITRA KOMMUNE.

Møte med magiske tradisjonar

TEKST OG FOTO: MARIT BENDZ

*«Å gløyme forfedrane sine
er som å vere ein bekk utan
kjelde, eit tre utan rot.»*

KINESISK ORDSPRÅK

Eit gløtt inn i ei eventyrverd, inn i fortida der bestemor og bestefar, huldrer og anna skrømt levde. Der vare tonar og sakte puls overdøyver og overveldar.

«Primstaven – fest og kvardag» er ei halvannan time lang framsyning for 1. til 4. klasse, der elevane får ta del i både musikk, dans og drama. Dei to røynde formidlarane Hanne Oftedal og Elin Grytting har eit solid grep om merksemda til ungane ved Sagatun skule i Balestrand, men så har dei og jobba med musikk og barn i mange år, saman og kvar for seg.

UNDRING OG DELTAKING

Elin fortel om då ho var med bestemora på stølen og møtte ei hulder.

– Huldra finst ikkje, slår ein nøktern liten krabat fast. Men når Elin lyfter på kjortelen og syner fram ekte huldresølv – sølja bestemora fekk for å hjelpe huldra – vert han litt i tvil. Det skal vere rom for tvil, for undring, seier Elin.

Her er rom for sanseopplevingar. For indiansk naturfilosofi og afrikanske rytmar. Nokre liner frå Voluspå. Sælebot, seier Hanne. Kven forstår det ordet i dag? Men ingen spør kva det betyr. Det er ein del av undringa, som det stort sett ikkje er plass til lenger, meiner Elin som hugsar si eiga undring over rare ord ho høyrde i oppveksten. Men ho forklarar det latinske ordet kalare, som liknar på kalender.

Pulsen er låg. Av og til i utakt, etter kor mykje erfarung ungane har med rytme og instrument. Det er ikkje alltid dei klarer å fenge alle ungane heile tida, men det skjer stadig noko nytt som gjer at dei vart hanka inn att. Tromma varslar at no kjem noko nytt. Det har også med vaksendeltaking å gjere. Når dei vaksne er med gjennom heile framsyninga, vert stemninga god.

NYE ROLLER

– Så kitlar huldrene bjørnen under labbane, seier eventyrforteljaren Hanne. Halve klassen lagar sitt eige eventyr medan resten regisserer ein dans på naborommet. Tredjeklassingane fniser, går heilt opp i rollene dei sjølv har laga seg.

Nathalie Bale Foss (4.klasse) lyttar medan Elin Grytting fortel og Hanne Oftedal spelar fløyte.

Både huldra og primstaven er viktige når Elin Grytting fortel historier. Her lyttar lærar Guro Nordang, medan Ole Jacob Nyborg-Christensen (3.klasse) studerer primstaven.

Eventyret Hanne fortel vert forskjellig frå framsyning til framsyning, alt etter kven som er med. Huldre og troll, bjørnar og gepardar, sola eller eit stup eller ei brødskive. Det er utfordrande for forteljarer, som ikkje berre skal dikte saman eit eventyr på raude rappen der alle skal vere med, men og hugse det til framføringa for den andre gruppa.

– Ungane kan spele ut løynde sider av seg sjølv, dei stille jentene vel ofte å vere store og bråkete figurar, medan dei mest urolige gutane slett ikkje

vel trollrolla, fortel ho. To geitebukkar kikar på bjørnane som vert kitla av huldrene, men så kjem trolla! Dei buldrar inn og skremmer både dyr og skrømt.

PRIMSTAVEN FORTEL

Den gamle kalenderen går rundt i ringen og bind alt og alle saman. Alle er der på staven og har sin plass i sirkelen. Januarbarna og februarbarna og heile året rundt. Hanne og Elin fortel og spør, dei

Hanne Oftedal får fram nyfikkna i 3.klassingane Vilde Thue, Evita Kristine Ese, Ørjan Midtbø Lidal, Mathias Knudsen Bjerk, Silje Lerheim og Aleksander Dale.

syng og spelar trommer og fele. Elevane er med på rytmeinstrument. Det vert eit intenst møte gjennom rytmane og dansen.

Så kjem det mest magiske av alt – Elin har teke fram munnharpa utan at nokon har sett det. Først forstår dei ikkje kva den rare lyden er, det er tydeleg ikkje så mange som verken har sett eller høyrd ei munnharpe før. Elin dansar rundt i ringen. Når det er veldig stille lyttar ungar. Dei vare tonane, den spede songen, og så dei underlege historiene. Ivrig

hender i veret når dei to rare damene i fargesprakande klede spør om noko eller syng ei gåte.

Ei økt med primstaven bryt rytmen i skuledagen. Som rektor Karstein Fardal sa etter framsyninga; Vi skulle så gjerne hatt fleire slike skuletimar!

HANNE B OFTEDAL ER MUSIKKTERAPEUT, BLOKKFLØYTIST OG HØGSKULELÆRAR. ELIN PEHRSON GRYTTING ER FOLKEMUSIKAR OG MUSIKKPEDAGOG.

Den kulturelle skolesekken!

Rosa, blå, hester eller fotballer, blinkende lys og matchende pennal. Førsteklassingene setter seg med spente øyne. Skolen er ny, spennende og full av liv. Hadde det bare fortsatt sånn, så hadde det kanskje vært greit å stå opp klokken syv hver morgen. Men hestene og fotballene forsvinner etter hvert fra sekkene, og snart har alle sorte sekker eller vesker, og lilla-glitrende hester er et sjeldent syn. Skoene blinker ikke lenger, men er dyre og merket. Fargestiftene i pennalet blir byttet ut med oransje blyanter, og Diddle-viskelærene med små, hvite skoleviskelær. Skoledagene blir lengre og fagene vanskeligere. Karakterene til norske ungdommer synker, og de er skoleleie allerede før de begynner på ungdomskolen. Hva kan gjøres for å få oss til å trives på skolen? Hva kan gjøres for at skolen skal bli morsom igjen?

Pene, kjolekledde damer som danser fort. Musikken er høy og fengende. Hun har på høye hæler, og

hun snurrer og klapper. Mannen som danser med henne ser bestemt ut. Han styrer henne rundt og klapper med. De ser spanske ut, musikere sitter bak dem og spiller rytmisk. Flamenco, en bit av spansk kultur.

All you need is love... Alle synger med på refreng. Mer, mer. Vi klapper og smiler. *Penny Lane is in my ears and in my eyes.* Det er kanskje ikke Penny Lane som jeg hører og ser, men to kjempeflinke musikere. To unge menn, hver sin gitar og mikrofon. Vi har pugget tekstene hele uka og klarer fint å henge med.

Forfatterkurs. Hun leser et avsnitt for oss, og vi sitter alle musestille, dette er spennende. Så deler de ut ark og blyanter. Vi får beskjed om å skrive en fortsettelse. Jeg setter meg ned, og mens nesa mi nesten rører arket, skriver jeg ned side etter side.

Hun leser dem alle, og jeg er så stolt. Jeg har den fortsatt, liggende i en skuff. Nå elsker jeg å skrive.

Fuglekrigen, De andres liv, Hawaii Oslo. Forskjellige skoler samlet i en sal, fullt påkledd med sekkene mellom beina. Øynene festet mot lerretet og full klapping hver gang noen kysser. Ungdomskoleelever som er lys våkne klokka åtte om morgenen. De har gledet seg, kino på en skoledag. Høydepunktet den uka.

Modellkitt-flodhesten mister hode og armer, og den ser nesten levende ut på skjermen foran i klasserommet. Med fargerikt modellkitt, macer og kameraer lager vi amatørfilmer. Pingviner, kuer, griser og piggsvin hopper tau og danser, mens en kenguru sender en bu-merang av gårde. Visning av deler av *Forrest Gump* og *Ringenes Herre*, de tre spenningspunktene i en film. Elijah Wood er søt som hobbit.

Med filmkamera, høye hæler og et skrikende antrekk stiller vi opp i byen, klare til å filme.

Folk stirrer rart mens vi filmer, og latter og knising høres stadig mens jeg står i prikkete kjole, rosa pelsvest og grønn strømpebukse foran Hvaltorget. Det er fredag, men allikevel ikke en vanlig skoledag.

Arkitekturvandring, operasang, teater, kino, dansing, filmkurs, redigeringskurs, filmfestival, og så mye mer.

Norsk ungdom er skolelei, gjør det dårligere på prøver og orker ikke bry seg. Vel, jeg bryr meg, og det er jeg sikker på at flesteparten av de jeg deler skole med hver dag også gjør. Og det at vi iblant får en pause fra ligninger, karbonkjemi, tysk verbbygning og den kalde krigen gjør at kanskje flere av oss klarer oss gjennom skolen. Den dagen neste uka da vi skal på kino. Får kanskje gå på skolen den uka også da...

LINN SANDE, 10. KLASSE

SANDEFJORD

Frie fraspark med 250 elever

AV MARIT C. ANDERSSEN, FOTO: JEANETTE LANDFALD

Timeplanen er snudd opp ned på Gjellerås skole. Den er blant fem skoler i Skedsmo og Lørenskog som deltar i danseprosjektet «Frie fraspark». Lørdag danser de i Lillestrøm.

I gymsalen på Gjellerås skole syder det av liv. 60 elever i 5. og 6. klasse får profesjonell undervisning i samtidsdans og musikk. Lørdag skal de opptre med tre stunts i Lillestrøm, og neste lørdag skal de opptre sammen med elever ved fire andre skoler i Lillestrøm kultursenter. 250 elever er med i «Frie fraspark».

PANTA REI DANSETEATER

– Den kulturelle skolesekken har kostet på oss et fantastisk skoleprosjekt som oser av kreativitet og livsglede. Elevene våre gleder seg til danseøktene og musikkøvelsene, sier prosjektansvarlig ved Gjellerås skole, Dorota Mentzoni.

«Frie fraspark» er ledet av Anne H. Ekenes i Panta Rei Danseteater, i samarbeid med musikerne i Drivhuset, Mediefabrikken på Strømmen, Lillestrøm videregående skole, Skedsmo videregående skole, Lørenskog

videregående skole, Stav ungdomsskole og Gjellerås barneskole. Prosjektet er støttet av Akershus fylkeskommune og Skedsmo kommune via den kulturelle skolesekken.

På Gjellerås skole har elevene nettopp fått kostymene sine. De er sydd av elever ved Lørenskog vgs. Anne H. Ekenes og Pia Holden i Panta Rei Danseteater hjelper dem med å få dem på. Heraklits berømte ord Panta Rei, «alt flyter», gjelder ikke her.

– Jeg tolker det som «alt er i bevegelse», smiler Anne H. Ekenes. Hun utdannet seg i London, og startet Panta Rei da hun kom hjem i 2000. Deretter utviklet hun pilotprosjektet «Frie Fraspark» som brukes av den kulturelle skolesekken.

STUNT OG FORESTILLING

– Lørdag skal 120 barn danse og spille ute i Lillestrøm, utenfor jernbanestasjonen, på balkongen i Condordiabygget og i kjøpesenteret på Lillestrøm Torv. Dette er oppløpet til to store danseforestillinger lørdag 5. november med 250 elever i Lillestrøm kultursenter, sier Anne H. Ekenes. Der skal også Panta Rei danse, sammen med profesjonelle dansere fra Danmark og England.

– Samarbeidet med Skedsmo kommune har vært supert. Jeg har fått igjennom alle tingene mine; dans på scene, dans i det offentlige rom, dans og design og dans og multimedia, forteller Ekenes.

Elevene skal gjøre alt, danse, koreografere, designe kostymer, være sceneteknikere og lage musikk. Medieelevene skal lage dokumentarfilm om prosjektet sammen med erfarne filmfolk.

Fra musikkrommet på Gjellerås skole kommer det rytmiske lyder. Musiker og instrumentmaker Jon Halvor Bjørnseth, og musiker Isak Anderssen fra Drivhuset i Oslo, lærer elevene å lage lyd på hjemmelagde instrumenter. En metallstang med en ballong i enden låter som en didgeridoo. Og instrumentene har navn, som Koffodrum og Cylotre. Lørdag låter de i Lillestrøm.

DENNE ARTIKKELEN STO I

ROMERIKES BLAD 1 OKTOBER 2005.

Prosjektet «Frie Fraspark» ble så vellykket og etterspurt at det videreføres også i dette skoleåret.

En kald januardag møter jeg 12 elever på Grav skole, Skjetten.

– Kjempegøy!, er en enstemmig dom. Åtte gutter og fire jenter jobber med en koreografi som de selv har vært med på å utarbeide sammen med de profesjonelle danserne i Panta Rei. – De er så flinke til å motivere oss, og til å forklare hvordan vi skal gjøre det, skryter elevene. – Og så er de så kule!

Og beundringen er gjensidig. – Husk på at dette er helt vanlige elever, de er ikke valgt ut fordi de har utmerket seg ved et særlig talent for dans, sier Pia Holden. – Det er helt klart at de vokser på dette. De utvikler evne til konsentrasjon, kreativitet, samarbeid og fysisk utfoldelse. – Denne måten å jobbe med dans, å se det i et helhetlig perspektiv, er svært viktig, sier Anne H. Ekenes. Kunst i skolen har ikke bare egenverdi, men en overføringsverdi til andre fag.

Det er synd at læreren ikke hadde tid til å være med på disse skoletimene. Kulturkontakt Berit Nygård er imidlertid svært begeistret over danseprosjektet. – Det er utrolig hva disse damene får til, sier hun, – for ikke å snakke om elevene!

Og det kan jeg bekrefte. Ved avslutningsarrangementet i Lillestrøm kulturhus noen uker senere, får jeg først se profesjonell samtidsdans utført av danserne fra Panta Rei. Deretter fire, overveldende flotte presentasjoner med entusiastiske elever i fantasifulle kostymer for en jublende sal av medelever og lærere.

– Hvordan var det da? spør jeg en av de unge utøverne, Alexander fra Grav skole.

– Jo, da. Helt greit!

ASTRID HOLEN

Kunst og pedagogikk - en krevende kombinasjon

TEKST OG FOTO: INGUNN BLAUENFELDT CHRISTIANSEN

Opplevelse, læring og formidling innen kunstfeltet er svært komplekst. Det gjør kombinasjonen kunst og pedagogikk til en krevende øvelse.

Liv Grøteig og Jon Helge Sætre har begge vært aktivt skapende i flere skoleprosjekter i tilknytning til Den kulturelle skolesekken. Grøteig arbeider på det visuelle området, Sætre er musiker med piano som hovedinstrument. Samtidig underviser de begge på allmennlærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo.

JAKTEN PÅ OPPLEVELSESFORMELEN

Om likheter og forskjeller på det å være lærer og det å være kunster har de ikke noe fasitsvar, men de er enige om at enten man er kunstner eller under-

viser i kunstoffag er det behov for en kunstoffaglig bakgrunn.

– Det er to ulike prosjekter å være lærer og kunstner, det er to forskjellige innretninger og en krevende kombinasjon, mener de to høyskolelektorene.

– Vi er hele tiden på jakt etter «opplevelsesformelen», sier Sætre.

– Som skapende kunstner kompromisser du aldri på den kunstneriske intensjonen.

– I lærerrollen jobber vi i større grad med prosesser som har et tydelig mål. Vi tilrettelegger for opplevelse og innsikt. Til dette bruker vi en kombinasjon av språk og opplevelse for å komme på innsiden av faget, forklarer han.

– Formidlingsbegrepet i skolesammenheng må ikke forveksles med formidlingsbegrepet til en kunstner, skyter Grøteig inn.

– Skolen og læreren jobber primært med lineær logikk, kunstneren jobber primært med indre sammenheng, mener Grøteig.

SKAPE ØYEBLIKK

– Helheten blir ikke sydd sammen før helt til slutt i et prosjekt. Derfor må vi være pedagogisk opptatt av øyeblikkene, vi må skape viktige øyeblikk, sier Sætre.

– Noen ser på læring som en kontinuerlig lineær utvikling, der læring bygges stein for stein. Andre er mer opptatt av øyeblikkene og hevder at læring foregår i sprang og til dels store sprang. I en slik forståelse av læring kan kunstopplevelse bety veldig mye for mange elever.

TAUS KUNNSKAP

– Når man arbeider med lærerstudenter må målet være at de får erfaring med kreative arbeidsprosesser. Som lærere skal de selv kunne tilrettelegge for dette.

– Det å få studentene til å lage «gode bilder» er ingen garanti for at de selv skal kunne tilrettelegge gode arbeidsprosesser for elever, sier Grøteig.

– Dessverre er det ingen automatikk i at det ene fører til det andre, sier Sætre.

– Kunstnerens innfallsvinkel krever en annen tilstedeværelse enn hva lærerrollen kvalifiserer til. Det er rett og slett to forskjellige kompetanser.

BROBYGGER

Både Grøteig og Sætre mener den kunstfaglige kompetansen ute på skolene bør bli bedre, og som mange andre kritiserer de Kunnskapsløftet for å glemme den kulturelle dimensjonen.

– Nå er det kun basisferdighetene som gjelder, sier Sætre.

– Kunstfag er dyrt og det tar tid. Det er ikke tvil om at disse fagene lider under reformen. Det er ikke de estetiske fagene som prioriteres når rektorer kjøper etter- og videreutdanningskurs for sine lærere.

– Den kulturelle skolesekken blir derfor et viktig supplement til skolens kunstundervisning og en slags bro mellom skole og kulturliv.

– Dersom man ønsker å integrere skolesekken som en del av skolens daglige liv må det kunstpedagogiske aspektet styrkes. Her er både kunstnerne og lærerne viktige, sier de to.

– Dersom man ønsker å integrere Den kulturelle skolesekken som en del av skolens daglige liv må det kunstpedagogiske aspektet styrkes. Her er både kunstnerne og lærerne viktige, sier Liv Grøteig og Jon Helge Sætre.

Den kulturelle skolesekken!

Første gang
Jeg hørte det
«den kulturelle skolesekken»
hva var det?
En sekk som var rosa med gull
og perler
Trodde jeg da

Men det var show
Det var konserter
Skulpturer
Og røde hjerter
Det var dans
Det var sang
Som varte dagen lang

Vi fikk besøk
Gymsalen flagret
Av flamenco og sterke
farger
Sprakende
Vi ville være maken
Men klarte det
aldri...

Et vikingskip
Vi rodde
Og jeg som alltid trodde
At det var umulig
Men det gikk
(til slutt)

litt hvil fra arbeidet
litt fred, litt liv
litt musikk
med store øyne
vi fulgte med

Jeg ville så gjerne
at det alltid skulle vare evig!

EMILIE LARSEN ØRNESEIDET,
10. KLASSE SANDEFJORD

Gjennom

årene som har gått har den kulturelle skolesekken gitt mye glede. Et avbrekk fra skolen satte vi stor pris på, men det var ikke bare ett avbrekk. I barnehagen var alt moro. Vi malte, tegnet og lagde figurer av papp. Da vi begynte på skolen ble det mindre tid til lek, og mer og mer jobbing jo eldre man ble. Derfor ble dette avbrekket mottatt med glede.

Vi forstod ikke helt hva den kulturelle skolesekken var da vi var små, og da vi spurte fikk vi svar at det var noen mennesker som ville gi oss mer kultur i hverdagen. Ikke forstod vi hva kultur var heller, men de menneskene det var snakk om, ble ytterst popu-

lære. At de ville bruke penger på oss, for at vi skulle få gå på forestillinger og museer, var sann glede.

Nå som jeg har blitt eldre, er jeg fortsatt imponert over hva den kulturelle skolesekken gjør. Vi går fortsatt på kino og forestillinger og får besøk av fagfolk som lærer oss nye ting. Vi har nå lært hva den kulturelle skolesekken er, og årgangene etter oss burde vite at det ikke er bare jobbing og hardt arbeid på skolen, men at det titt og tett kommer et avbrekk fra en grå hverdag, som heter den kulturelle skolesekken.

JOSEFINE ANDERSEN,

10. KLASSE SANDEFJORD

I løpet av 10 lange år har

den til tider kjedelige skolen blitt morsommere takket være den kulturelle skolesekken som fikk oss ut av klasserommet med jevne mellomrom. Dette var noe vi trengte! Helt siden jeg begynte i 1. klasse som en liten tass, har den kulturelle skolesekken fulgt meg gjennom 10 lange år med sine påfunn. Vi har vært igjennom mye rart, noe som har vært kjempebra og noe ikke fullt så bra, noe trist, noe morsomt. Men når alt kommer til alt kan alle si at den kulturelle skolesekken har gjort oss til den personen vi er i dag. De har påvirket oss positivt og gjort slik at vi tidlig forstod alvoret med livet. Som sagt 10 år med jevne mellomrom har vi vært på «oppdrag» for den kulturelle skolesekken. Dette er noe som må fortsettes med!

OLE ANDREAS HANSEN, 10. KLASSE SANDEFJORD

Jakten på skadedyr

AV ASTRID HOLEN, FOTO: EGIL MONG

**- Hjelp! Noen spiser opp museet vårt! Nød-
ropet står i en hvit boble foran tegning av to
tradisjonelle gårdshus. Vi er på nettstedet
www.viten.no som har laget et interaktivt
program om små skadedyr, dyr som også kan
finnes i museene.**

Det begynte med et prosjekt på Dalane folkemuseum som ligger i Egersund. Museet innledet et samarbeid med en barneskole i byen, og elever i 5.klasse ble involvert. Etter noen timers undervisning om forskjellige insektsgrupper på skolen, ble elevene utstyrt med lommelykt, hansker, glass med lokk, pinsett, registreringsskjema og kart over museumsanlegget. De ble delt i grupper og tildelt forskjellige rom over hele museet. Ingen ting ble overlatt til tilfeldighetene. Borrebillelarvens angrep var særlig interessant. Elevene la ut tøystykker under

gjenstander av tre for å samle opp eventuelt «mel» etter insektslarvenes aktivitet. De satte ut insektfeller og fluepapir for å fange ferdig utklekkede flygende borrebiller.

Heldigvis var det stort sett uskadelige insekter i fellene. Men i enkelte rom fantes spor av aktivitet fra larven til stripet borrebille. Disse ble registrert og overlatt museet. Det var viktig å overføre denne kunnskapen til neste elevgruppe som skulle ha samme opplegg, og elevene ble guider for neste årskull insektsjegere. En av guttene uttalte at han ville gjerne vise de nye elevene «de gode jaktstedene»!

Museet var i utgangspunktet opptatt av å utvikle undervisningsopplegg som kunne integrere flere fag, både naturhistorie og kulturhistorie, og som kunne gi elevene bedre kjennskap til sitt eget museum. Etter hvert fikk de oppleve at elevene var en stor ressurs i bevaringsarbeidet ved museet. Å trekke elevene inn i bevaringsarbeidet var en ny arbeidsform som ga positive, og delvis uventede sideeffekter. For det første fikk museet engasjert elevene i en verdidebatt som satte søkelys på museene

som samfunnsinstitusjoner. Hvorfor har vi museer, og hvorfor er det viktig å ta vare på gjenstander og bygninger fra fortiden?

Samtidig viste flere elever engasjement for museet i etterkant. De besøkte museet på eget initiativ, og noen stilte opp som vakter ved publikumsarrangementer i museet.

Og en annen positiv effekt er at opplegget ga ny innfallsvinkel til gjenstandene. Det var først og fremst insektene som skulle studeres, men elevene ble interessert i gjenstandene og bygningene som de undersøkte, og tok initiativ for å få mer kunnskap om disse.

Og ikke minst, elevene ble en ressurs for museet i bekjempelsen av skadedyr i samlingene.

Med andre ord: Vinn, vinn for alle parter!

PROSJEKTET HAR TIDLIGERE VÆRT PRESENTERT I PUBLIKASJONEN: L97 OG MUSEENE (RED.: ANNE TOVE AUSTBØ), NMU 3:2000.

En scene full av stjerner

AV GURO ISTAD, FOTO: RUNE SÆVIG

Det er ikke alltid så lett, det der med å leve sammen «hver søster og hver bror». Kulturkrasj lager til tider kaos. Men vi har i hvert fall ett minste felles multiplum: Musikken.

DET ER TIRSDAG 14. november. Det er grått, og med jevne mellomrom åpner himmelen slusene. En ganske alminnelig dag i Bergen – for oss som har bodd her en stund. Kanskje hele livet.

I skolegården på Nygård skole løper unger rundt og tramper i sølepyttene slik unger skal og bør. Men dette gråværet som er typisk Bergen, er ikke like selvfølgelig for alle. Inne i ett av klasserommene holder en fjerdeklasse til. Elevene er fra Thailand, Litauen, Polen, Irak, Somalia, Filippinene og Burma. Felles for dem alle er at de er helt nye i landet. De begynte i høst. Norsk-kunnskapene er minimale. Likevel synger

de norske stev så det ljomer, tramper takten og slenger på et «tjo!».

TIRSDAG 21. NOVEMBER, Ole Bull Scene: Det er en liten halvtime til generalprøve. Premierens lørdag 25. november er ennå noen dager frem i tid, men «Fargelys» skal spilles for skoleklasser før den tid. Noen afrikanske jenter har ikke dukket opp. De fletter visst håret. Slikt hender stadig vekk. Folk kommer for sent – eller de kommer ikke i det hele tatt. Det vet koreograf Hilde Sol Erdal, musiker Ole Hamre og sanger Sissel Saue nå. De har gjort dette før. De har strevd seg gjennom håpløs organisering og koordinering. De har innsett at de ikke lykkes på alle punkter. Men det er én ting de ikke har gjort; gi opp.

FOR HALVANNET ÅR SIDEN åpnet «Farge-spill» Festspillene. 50 barn og ungdommer fra 19 forskjellige nasjoner forentes gjennom musikken. Siden ble det flere forestillinger, ros og beundring. Noen av deltakerne er de samme denne gangen. Noen er ikke bare ferske på scenen – de er også helt ferske i Norge. Spenningsnivået rundt hvorvidt de kommer i mål, er jevnt høyt, innrømmer de tre initiativtakerne. Likevel forener de krefter og kulturer igjen. Hvorfor vil de – og hvorfor tør de?

– Fordi det er umulig å la være. Det er en spennende prosess, og vi lærer mye om musikk, formidling og hva som betyr noe menneskelig og musikkalsk, sier Ole Hamre.

– Vi vil gi slipp, men vi klarer det ikke! Fortsetter han. Utfordringene er mange.

– Vi tror alle ser den samme verden, og så oppdager vi at enkelte av disse barna ikke vet hva en

koncert er. Vi mangler felles referanser. Men vi setter søkelyset på det som forener oss, og som gjør samhandling mulig - musikken.

GENERALPRØVEN skulle vært i gang, men ... Barn og ungdommer i forskjellige fargerike folke-drakter svinser rundt.

– Det er som en trebåt; den slår seg og det blir hull et sted du ikke tror det skal bli hull, sier Hilde Sol.

– Men så trutner den siste natten, fullfører Ole. Til tross for vanskelighetsgraden av prosjektet, har de hevet ambisjonsnivået.

– Ja! Vi må jo løfte oss etter håret, utfordre oss som kunstnere, og de som er med. Vi lærte av den forrige prosessen og gjør færre feil.

– Hva er ambisjonene?

– Vi vil lage en forestilling som folk ikke glemmer. Vi skal trenge inn i hjertene på folk - enten de vil eller ikke.

Så er plutselig de afrikanske jentene der, med nyflettet hår. Generalprøven går i gang.

«Vær no velkomne med æra», synger en liten jente. Hun får selskap av to til, før en gjeng jenter entrer scenen og synger «sisters from West Africa», så bryter de norske jentene i Sullekoppene inn med tradela og sudelidei, og sangene forenes. Og etter hvert også dansen; forsiktig norsk, forførende arabisk, rytmisk afrikansk, elegant thailandsk.

De forenes i vårt minste felles multiplum; musikken!

ARTIKKELEN ER TIDLIGERE PUBLISERT I BERGENS TIDENDE, 24. NOVEMBER 2006.

Sprakende «Fargelys»

AV MARIE AUBERT , FOTO: RUNE SÆVIG

Medrivende og gripende musikalsk fest.

Musiker Ole Hamre, koreograf Hilde Sol Erdal og sanger Sissel Saue greide ikke la være å lage en «oppfølger» til Festspillforestillingen «Fargespill», som gjorde suksess i fjor vår. Heldigvis! Den nye oppsetningen heter «Fargelys», men oppskriften er tilnærmet den samme – barn og unge i multinasjonal musikalsk utfoldelse. I går var det premiere på en fullstappet Ole Bull Scene for et nokså helhvitt publikum.

Forestillingen åpner med Geirr Tveitts «Velkomne med æra», som brått slår over i forrykende afrojazz. Det setter tonen for resten. 19 ulike nasjonaliteter fremfører musikk og dans som krysser både språklige og musikalske grenser. Elever fra Nygård skole og de norske Sullekoppene mikser glitrende pakistanske festdrakter med bunader og stev. Folkemusikkskalaer fra ulike land passer

sammen som hånd i hanske når «falleri, fallera» mikses med «habibi, habibi». Det er dampende medrivende, fremført med humor, sjarm og smittende formidlingsglede.

«Fargelys» er ingen talentkonkurransen, men har styrken sin i felles musikalsk lek. Samtidig er det mange unge talenter å legge merke til. Ikke minst er det utrolig å se kroppsbeherskelsen og rytmefølelsen hos de yngste danserne, enten det er breaking, yndefulle thailandske håndbevegelser eller afrikansk rumberisting. Et høydepunkt er også «Solveigs sang», i en mer forrykende versjon enn de fleste av oss har hørt det før.

Selv med 50 aktører på scenen er «Fargelys» godt koreografert, uten fomling og dødpunkter. Så har forestillingen også et svært presist og samkjørt band som «rygggrad», som ser ut til å storkose seg under Ole Hamres ledelse.

Det er vanskelig å si hvorfor «Fargelys» ikke lar seg beskrive med klisjeer som «fargerikt fellesskap». Eller hvorfor man sitter med klump i halsen hele forestillingen igjennom. Noe av grunnen til at dette virker så sterkt, er antakelig at skaperne ikke har prøvd å bake inn noe uttalt «budskap» underveis, men heller lar de sterke fremførelsene tale for

seg selv. «Fargelys» stimulerer noe helt essensielt: positiv nysgjerrighet på andre mennesker.

Det blir nye forestillinger i tre dager fremover, så løp på Ole Bull mens det ennå er billetter.

ARTIKKELEN ER TIDLIGERE PUBLISERT I BERGENS TIDENDE, 26.11.2006

Den kulturelle skolesekken!

Sittende på bus-
sen, uten en eneste tanke om
hvordan klassen hadde klart å komme seg til mu-
seet i Tønsberg, dra på kino sammen eller andre di-
verse ting. Den kulturelle skolesekken har gitt oss
gleden av ting utenfor skolen og innenfor skolen.
Gleden blir til kunnskap som vi framover i tid kan-
skje kommer til å ha bruk for. Så fattig som skolen
er, burde vi være glad for at den kulturelle sko-
lesekken er blitt til, for å gjøre elevenes og selv
lærernes dag på skolen interessant.

Man sitter der, på en stol, foran en stor
skjerm, der det blir skutt bilder på, stirrer og
hører på en vegg og noen små kasser som
kaster ut lyd. Mange kjeder seg, og synes
filmen som skolen har latt oss se er kje-
delig. Men saken er, at det er skole! Vær
takknemlig for at du har den kultu-
relle skolesekken som lar deg komme
vekk fra klasserommet for en

stund. Hittil har jeg gjen-
nom 10 lange år, opplevd mye sammen
med den kulturelle skolesekken som jeg ikke
har lagt merke til i det hele tatt. Det er faktisk den
kulturelle skolesekken som har fått meg ned på kino
sammen med mine klassekamerater, det er den kul-
turelle skolesekken som har fått meg til å lære mer
om film og animasjon, noe som hadde vært kjedelig
teoretisk.

Så saken er, hva hadde skolen vært uten den
kulturelle skolesekken? Vi hadde kommet til
å sitte og slite ut en stol i mange år, uten
å gjøre noe annet. Så igjen, takk for at
den kulturelle skolesekken er blitt
til, noe som gjør at elever får
gleden av å føle seg mer fri.

VINH VUONG TRAN,

10. KLASSE SANDEFJORD

Milepæler

AV ASTRID HOLEN

1995

Broen og den blå hesten – Handlingsplan for dei estetiske faga og kulturdimensjonen i grunnskolen vedtas av Kulturdepartementet og Kyrkje-, utdannings- og forskningsdepartementet.

«Ved å knyte dei ulike arenaene saman i eit forpliktande samarbeid, vil ein ha eit godt utgangspunkt for å skape eit meir heilskapleg oppvekstmiljø for barn og unge.», skriver statsrådene Åse Kleveland og Gudmund Hernes i forordet.

*Vær barmhjertig, Herre.
Vis en særlig omsorg for de
mennesker som er så
logiske,
Praktiske,
Realistiske
At de forarges
Når noen kan tro
At det finnes en liten, blå hest...*

HELDER CAMARA

OVERSATT AV TRULS WINTHER. GJENGITT
MED TILLATELSE FRA VERBUM FORLAG.

1997

Vi får et nytt læreplanverk for den 10-årige grunnskolen (L97)

Opplæringen må gi rom for elevenes skapende trang, og samtidig vekke deres glede ved andres ytelser. Gjennom bilde og form, tone og ord, må de stimuleres til å utfolde fantasi og oppleve kunst.

FRA GENERELL DEL AV L97

(VIDEREFØRT I KUNNSKAPSLØFTET).

1990-TALLET

En rekke kulturtiltak i og utenfor skolen blir satt i gang i kommuner og fylkeskommuner, bl.a. i Sandefjord, Møre og Romsdal og i Hedmark.

1998

Sandefjord blir årets kulturkommune, bl.a. for sin satsing på «Den kulturelle skolesekken».

JUNI 2000

Statsminister Jens Stoltenberg trekker fram Sandefjord kommune i en tale, og han sier videre:

«Vi vil gi alle barn en kulturell ryggsekk. Den skal inneholde møter med levende musikk og teater – møter med fortid og nåtid i det lokale samfunn.»

2001

Den kulturelle skolesekken kommer inn på Statsbudsjettet, med i alt 17 millioner kroner. Ti av landets fylker er i gang med forskjellige utviklingstiltak for Den kulturelle skolesekken i skoleåret 2001/2002. De resterende ni fylkene og noen sentrale institusjoner iverksetter konkrete planer, pilotprosjekt og lokale utviklingsprosjekter knyttet til Den kulturelle skolesekken.

21. MAI 2002

Odelstinget vedtar lovendring for bruk av spillemidlene fra Norsk Tipping, med stemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

6. JUNI 2003

Regjeringen Bondevik II (Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre) legger fram St. meld. nr. 38 (2002–2003) *Den kulturelle skolesekken*.

13. JUNI 2003

Regjeringen legger fram St. meld. nr. 39 (2002–2003) *«Ei blot til Lyst» Om kunst og kultur i og i tilknytning til grunnskolen*.

27. NOVEMBER 2003

Stortinget gjør følgende vedtak i Innst. S. nr.50 (2003–2004) om Den kulturelle skolesekken:

I

Stortinget ber Regjeringen om å foreta en evaluering av Den kulturelle skolesekken i løpet av våren 2006 og legge denne fram for Stortinget.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at mest mulig av de tildelte midlene kommer barna til gode gjennom kulturopplevelser, og vil derfor øke andelen av midlene fra Den kulturelle skolesekken som går til lokale tiltak til

70 pst. i 2004 og 80 pst. i 2005. Midlene skal gå uavkortet til tiltak i kommunene, og departementet må komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan dette best kan sikres.

III

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn ved fordelingen av midler til Den kulturelle skolesekken at det innenfor den sentrale ordningen settes av midler til utvidelse av Rikskonserternes skolekonsertordning.

IV

St.meld. nr. 38 (2002–2003) – Den kulturelle skolesekken – vedlegges protokollen.

2003

Det fordeles 60 millioner fra spillemidlene til Den kulturelle skolesekken. 36 millioner går direkte til fylker og kommuner, mens 24 millioner er prosjektmidler som forvaltes av ABM-utvikling og Norsk kulturråd. 10 millioner kroner, som tidligere var avsatt til Den kulturelle skolesekken på statsbudsjettet, er nå øremerkede midler til 20 museer, som har hatt et særlig ansvar for å styrke det historiske elementet i Den kulturelle skolesekken.

2. MARS 2004

Stortinget vedtar enstemmig Innst. S. nr. 131 (2003–2004) om kunst og kultur i og i tilknytning til grunnskolen.

2004

Det fordeles 120 millioner fra spillemidlene til Den kulturelle skolesekken. Av dette går 76 millioner til fylkeskommunene, som må gi minst 1/3 videre til sine kommuner. 6 millioner går til seks vitensentra over hele landet, og 33 millioner til sentrale tiltak innenfor musikk, scenekunst, film og visuell kunst.

Ordningen med øremerkede midler til 20 museer fortsetter.

Kultur- og kirke departementet åpner for at kommuner eller samarbeidende kommuner med mer enn 30 000 innbyggere selv kan ha ansvaret for å gi sine grunnskoler tilbud i Den kulturelle skolesekken. Kommunene kan da få direkte tildeling av sin andel av spillemidlene. Fire kommuner får innvilget en slik ordning, som et to-årig forsøk: Bergen, Bodø, Karmøy og Lørenskog.

2005

Spillemidlene til Den kulturelle skolesekken utgjør 160 millioner kroner, og blir fordelt på samme måte som foregående år, bortsett fra at fylkeskommunene nå får 122 millioner kroner.

Ordningen med øremerkede midler til 20 museer fortsetter.

2006

Etter en opptrappingsperiode på tre år er nå 161 millioner kroner av spillemidlene årlig øremerket Den kulturelle skolesekken, fordelt på samme måte som i 2005.

NIFU Step foretar en evaluering av Den kulturelle skolesekken våren 2006, og leverer sin rapport i september samme år. Rapporten blir sendt på høring høsten 2006. Resultatet skal legges fram for Stortinget.

Regjeringen ønsker å utvide Den kulturelle skolesekken, og sekretariatet utreder muligheten til å utvide til barnehager og/eller videregående skoler.

2007

Spillemidlene fordeles på samme måte som tidligere, og også de fire store kommunene som har en forsøksordning, fortsetter med denne.

6 millioner kroner av spillemidlene avsettes til forsøk i videregående skoler i sju pilotfylker.

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen opprettes i Bodø.

Gullsekken, pris til beste skole og til beste produksjon deles ut for første gang. Prisene er på 100 000 kr hver, og gis av Norsk Tipping og Kultur- og kirke departementet.

Den Kulturelle skolesekken – Arkitektur & Glasshus

Det startet en morgen i mai. Hvor vi skulle ned til Hjertnes kulturhus og bli kjent med vår egen by på en ny måte. Vi ble omvist av arkitekter og ingeniører. Først nede på Hjertnes, hvor vi så en lysbildepresentasjon av bygninger i byen. Deretter ble vi vist om rundt i byen. Vi gikk å så på alle de gamle bygningene og jeg ble veldig interessert i dette temaet og vurderte når vi var ferdig, om jeg faktisk skulle bli arkitekt? Ble så interessert at jeg vurderte dette i noen år. Og er faktisk enda litt usikker på om jeg ikke skal bli det. Tror jeg ville trivdes med det.

Arkitekten var en av grunnene til at jeg begynte å tenke på det. Han så så glad ut og det så ut som han trivdes i jobben. I tillegg til at jeg synes arkitekturen var spennende. Så det var en absolutt vellykket tur med

Den kulturelle skolesekken for min del. Den jeg husker best.

Så litt senere, som en etterfølger av arkitekturen, kom glasskunstneren Ky Harsheim. Der lagde vi Sandefjord by i glass som nå henger på lærerværelse. Jeg husker at jeg var med og lagde Sandar kirke. Bildet ble skikkelig stilig, for vi hadde lodda alle glassbitene sammen med stål/tinn og de ligna skikkelig på byen vår. Park hotell og greier. Det var også veldig gøy, husker jeg. Disse to aktivitetene er nok de jeg husker og likte best! Absolutt.

ISABEL, 10. KLASSE SANDEFJORD

Den kulturelle skolesekken!!

I gjennom snart 10 år, har vi opplevd stort og smått,
Med den kulturelle skolesekken!
Skolekino, forestillinger og musikal
Er noe av det vi har sett.

Da vi var bitte små og gikk i første klasse,
Gledet vi oss alltid masse.
For det beste vi visste var:
Å kjøre buss og se kino

Men vi gleder oss ennå til neste gang vi skal dra
og gjøre noe med den kulturelle skolesekken!
Enten det er å se film eller gjøre noe annet,
For det er jo noe vi liker.

GURO AA. GALAAEN, 10. KLASSE SANDEFJORD

Fakta om Den kulturelle skolesekken

AV ASTRID HOLEN

Den kulturelle skolesekken ble en statlig satsing i 2002, og i dag får alle grunnskoleelevene i landet (620 000 barn og unge) tilbud fra kommunen og/eller fylkeskommunene. De aller fleste fylkeskommunene formidler tilbud innen alle kunst- og kulturuttrykk, dvs. musikk, scenekunst, film, visuell kunst, litteratur og kulturarv.

Midlene til skolesekken kommer hovedsakelig gjennom overskuddet fra Norsk Tipping, dvs. ca. 160 millioner kroner årlig. I tillegg genererer midlene betydelige ressurser både fra de aktørene som får spillemidler, og av andre aktører i feltet. Det er vanskelig å tallfeste hvor mye ressurser som brukes totalt, men det dreier seg om minst det dobbelte av spillemidlene.

Størstedelen av spillemidlene (80 %) går til fylkeskommunene som har et særlig ansvar for å formidle et kunst- og kulturtilbud til elevene i sin region. Av disse midlene går minst 1/3 videre til kommunene som har et ansvar for å bygge opp en lokal kulturell skolesekk for sine elever. Seks vitensentra rundt om i landet får 6 millioner kroner til formidlingstiltak for elever i sin region.

De resterende midlene går til sentrale kunst- og kulturinstitusjoner innen musikk, scenekunst, visuell kunst og film. Midlene har bl.a. bidratt til at Rikskonsertene nå gir skolekonserter til ALLE elever i hele landet, så nær som i én kommune. Norsk kulturråd får 3 millioner kroner til å utvikle nye scenekunstproduksjoner, og Norsk scenekunstbruk får 3 millioner kroner til å ferdigstille forestillinger og formidle disse. Innen visuell kunst blir 5 millioner kroner fordelt til kunstinstitusjoner, bl.a. Nasjonalmuseet, og Norsk filminstitutt får 3 millioner kroner til å utvikle filmprosjekter for skoleelever.

Et møte mellom elever og profesjonelle kunst-

ner/kulturarbeidere kan ha mange former i Den kulturelle skolesekken. Det kan være elever som besøker kunst- og kulturinstitusjoner, eller det kan være fordypningsprosjekter på skolen der en kunstner arbeider med elevene over en periode. Det kan være tverrfaglige presentasjoner, eller det kan være verksteder. Det kan være et forfatterbesøk i klasserommet med gode muligheter for samtale, eller det kan være en ferdig forestilling for fullsatt teatersal i kommunens kulturhus eller tilsvarende.

Det er ikke mange land som har en så omfattende statlig satsing på barn og ungdoms møte med profesjonell kunst og kultur, og Den kulturelle skolesekken har vakt betydelig interesse i utlandet. Sekretariatet har vært invitert til flere europeiske land for å orientere om Den kulturelle skolesekken, og satsingen er også presentert på UNESCOs verdenskonferanse om Arts Education i Lisboa i mars 2006. I mai 2006 arrangerte sekretariatet, i samarbeid med Kultur- og kirke departementet en nordisk konferanse i tilknytning til Festspillene i Bergen, for

å vise fram resultater fra den norske satsingen, og for å utveksle erfaringer med kunst- og kulturformidling til barn og unge i Norden.

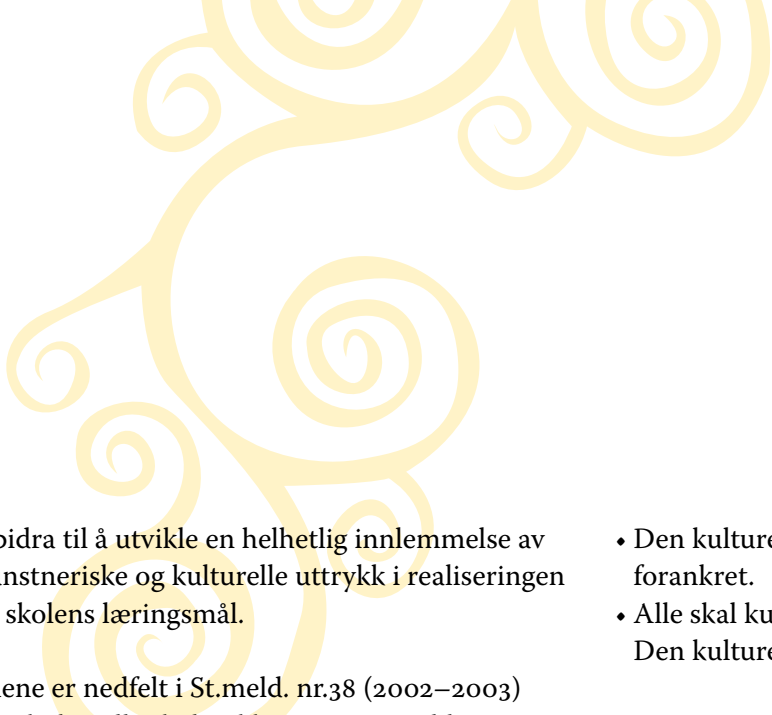
Stortinget har bedt om en evaluering av Den kulturelle skolesekken, og NIFU-Step fikk oppdraget. Evalueringsrapporten forelå i september 2006. Rapporten ble sendt på høring, og KKD oppsummerer høringssvarene.

Regjeringen har bestemt seg for å videreutvikle den kulturelle skolesekken til andre aldersgrupper, og i overkant av 6 millioner kroner er avsatt til forsøk med Den kulturelle skolesekken i videregående skoler fra høsten 2007.

MÅL

Målene for den kulturelle skolesekken er:

- å bidra til at elever i grunnskolen får et profesjonelt kulturtilbud
- å legge til rette for at elever i grunnskolen lettere skal få tilgang til, gjøre seg kjent med og få et positivt forhold til kunst- og kulturuttrykk av alle slag.

-
- å bidra til å utvikle en helhetlig innlemmelse av kunstneriske og kulturelle uttrykk i realiseringen av skolens læringsmål.

Målene er nedfelt i St.meld. nr.38 (2002–2003) «Den kulturelle skolesekken», og St.meld. nr. 39 (2002–2003) «Ej blot til lyst. Om kunst og kultur i og i tilknytning til grunnskolen».

SUKSESSMÅL

- Den kulturelle skolesekken er et varig tiltak.
- Den kulturelle skolesekken er for hele grunnskolen.
- Den kulturelle skolesekken har basis i L97.
- Den kulturelle skolesekken skal gi alle elever kulturtilbud av høy kvalitet.
- Den kulturelle skolesekken skal vise et kulturelt mangfold.
- Tilbud i Den kulturelle skolesekken skal være regelmessige og representere en bredde av kulturuttrykk, som scenekunst, visuell kunst, musikk, film, litteratur og kulturarv.
- Den kulturelle skolesekken skal være et samarbeidstiltak mellom skole- og kultursektoren på alle nivå.

- Den kulturelle skolesekken skal være lokalt forankret.
- Alle skal kunne oppleve et eiendomsforhold til Den kulturelle skolesekken.

ORGANISERING

Den kulturelle skolesekken er et samarbeidsprosjekt mellom Kirke- og kulturdepartementet og Utdannings- og forskningsdepartementet.

Sekretariatet er lagt til ABM-utvikling, og har det operative ansvaret for tiltaket. Sekretariatet samarbeider med Utdanningsdirektoratet.

Fylkeskommunens kulturretat har ansvar for å koordinere arbeidet med Den kulturelle skolesekken i sin region.

MER INFORMASJON

www.denkulturelleskolesekken.no

Sekretariatet for Den kulturelle skolesekken
ABM-utvikling
Postboks 8145 Dep
0033 Oslo
tlf: 23117500
info@denkulturelleskolesekken.no

Hva jeg syns om Den Kulturelle Skolesekken:

Den Kulturelle Skolesekken har gitt meg mange tilbud om forskjellige ting som jeg ikke har kunnet gjort før, noen av disse tingene er: Da jeg lærte å lage animasjonsfilm, noe som var utrolig morsomt! Hele den dagen var utrolig lærerik, og det var ikke et minutt som stod tomt.

Jeg har også fått muligheten til å ro den berømte båten Gaia.

Det var så utrolig morsomt, og hele den dagen var fylt med latter.

Ingen hadde vel trodd at det kan være så tungt å ro en båt, men det er det. Det var mange som klarte å holde ut og virkelig komme inn i rytmen, og det var andre (som meg) som ikke helt klarte det. Men gøy, ja det var det.

Jeg har også dratt mye på kino sammen med Den Kulturelle Skolesekken, og sett mange fine og lærerike filmer.

Som for eksempel De andres liv. Utrolig spennende film.

På barneskolen så var vi også på hvalfangstmuseet. Der fikk vi vite alt om forskjellige dyr som bor i havet, og på den kaldere delen av kloden.

Dette husker jeg var utrolig spennende.

Nå fikk vi kommet ut av klasserommet og få sett dette i et større format enn det som er i bøkene, vi fikk også vite mer om dette livet i havet eller på isen.

I løpet av disse ti årene som Den Kulturelle Skolesekken har eksistert, har jeg fått lært mye som jeg har fått bruk for i senere tid.

Den Kulturelle Skolesekken har også åpnet nye veier, som mange får bruk for.

Fire settinger som beskriver Den Kulturelle Skolesekken utrolig bra er:

Opplever noen ting du aldri har opplevd før.

Drar på utflukter.

Lærer nye ting som du får bruk for senere.

Gjør dagene mer spennende enn det de pleier å være.

Så takk for alle disse årene med Den Kulturelle Skolesekken, håper at dere forsetter med dette, så flere og flere kan få de samme mulighetene til å lære noe nytt, og få en mer spennende hverdag!

BENEDIKTE BERGAN,

10. KLASSE SANDEFJORD

